

Naše stališče napram snujočemu stanovsko političnemu društvu „Edinstvo“.

Stališče napram snujočemu se učiteljskemu stanovskemu društvu „Edinstvo“ je točno določeno s točko 1. celjske deklaracije, ki pravi:

1. Življenski interes stanu in šole zahteva eno samo stanovsko organizacijo za vse učiteljstvo v državi. To bodi naše Udruženje, poleg katerega ne moremo priznati nobene druge stanovsko-politične organizacije osnovnošolskega učiteljstva.

Obžalujemo cepitev stanovskih vrst, smatramo jo za stanovsko stvar kvarno in stvarno neutemeljeno:

1. ker imajo vsi člani organizacije neomejeno svobodo, da si osnujejo, ako čutijo za to potrebo, svoja kulturna društva za zastopanje onih nazorov načel in teženj, ki niso vsemu učiteljstvu skupna;

2. ker imajo v organizaciji sami polno svobodo za stvarno razpravljanje vseh vprašanj, ki zadevajo posredno ali neposredno stan in šole, bodi, da zastopajo tudi načela in smeri, na katere ne morejo vsi člani pristati, samo, da je v načelno spornih zadevah nedopustna vsaka majorizacija članstva;

3. ker imajo končno vsi člani priliko, da v svoji politični stranki zastopajo glede šole in stanu svoje naziranje, stališče in zahteve, v kolikor so v skladu s programom in zahtevami organizacije.

Še enkrat šolsko in izvenšolsko delo učiteljstva.

Odlok ministrstva prosvete O. N. br. 37.445, ki je pravkar izšel, mi daje povod, da se spomim tretič česar bi sicer ne storil. V tem odloku je govor o kulturnem zaostanku širših našega naroda zlasti na selih v nekaterih pokrajinah. Nedostatki na hišnem polju, kot ena v stanovanjih in okoli hiš nečisti studenci, dvorišča, pomanjkanje stranišč, vse to zahteva sodelovanje šole zlasti več pažnje pri takozvanem izvenšolskem delu učiteljstva. Finale odloka je: nadzorniki naj dajo tozadevno direktivo ter sporočijo imena onih učiteljev, ki se bodo poseben odklovali na tem polju kulturnega dela, kakor tudi imena onih, ki ne bodo hoteli delovati na tem kulturnem torišču.

Da ne pride do nesporazumljeni in da se prav razumemo, je treba omeniti in fiksirati sledeče:

Brezdvomno ima ministrstvo dober namen in vovoto povoda dovolil, da izda tak odlok. Narodna (šolska) ali sploh vsaka šola ima svoj namen v tem, da se kultura in civilizacija naroda dviga. Vse potik mora biti usmerjen v praktično smer in iz vsake učne enote se ima izluščiti nekaj kot praktična uporaba samo ob sebi. To je priznano nedidaktično načelo. Ako šola kolikor toliko dosega svoj smoter, bo dosežla in odpramola tudi na kulturno-higienskem polju seveda polagoma s časom. Šola se ima tudi prilagoditi krajevnim potrebam. To more in mora zahtevati vsaka oblast in vsak nadzornik od šole oziroma učiteljstva. Podjeten, uviden učitelj bo kmalu moral vsako nudečo se mu priliko ter bo s primerno akcijo (predavanjem gospodarskimi tečajii) ali vsaj s priložnostnim razgovorom skušal pomagati tu ali tam. V kolikor bo imel hujne uspehe, je odvisno od raznih okolščin, predvsem od zaupanja napram njemu samemu, dalje od taktii in primernege nastona. Do tu je vse prav in lepo.

Prav na se mi ne zdi konec odloka, v katerem tiči neke vrste grožnja.

Treba je gvaževati pri tem sledeče: Ne vem na katerem naračavu se more učitelja siliti, da dela izven šole v tem ali onem smislu. Učitelji imajo v urniku in tudi drugih zakonitih določilih (konferenca, nadzorovanje itd.) strogo prednisan delavni čas kot vsak drug državni činovnik. Pri tem ideistvovanju pa čuva tudi zakon kot uradno osebo.

Pa vzemimo sledeči slučaj: Zgodi se lahko, da si kak neroden šolski upravitelj zmisli prav nepremišljeno akcijo ideistvovanja na izvenšolskem delu. Domišljeval si bo mogoče, da ima pravico učiteljstvu diktirati tozadevno in ono: kdor ne bo hotel na bo pridoročan na podlagi tega odloka šol. oblasti.

Odpomoč na kulturno-higienskem polju ne gre tako hitro: tu izra veliko vlogo ubožstvo. Kaj lahko se zgodi, da bo učitelji pri nepremišljenem in netaktnem početju, zlasti ako se gre v to kar navšalno silo, doživel kako bridko razočaranje in vprašanje je, kdo bo čuval njegov značaj.

Dalje si mislim, da so glade kričečih razmer na hišnem polju za te nedostatke ravno tako lahko odgovorni sreski zdravniki kot učitelji, če ne že bolj in ti imajo druga sredstva na razpolago kot učitelji in jih čuva pri sličnih nastojih zakon. Noben š na ne pravi, da je učitelj uradna oseba, če govori priložnostno s seliakom v zadevi higijenskih razmer v njegovi hiši.

Nikakor na ni moj namen odrekati upravičenost vorenjeva odloka ali kratiti dobro voljo učiteljstva in šole. Nasprotno, vsak učitelj naj stori kot pravi Gregorčič: »Ne kar veleva mi stan, kar more to mož je storiti dolžan!«

Samo vse prav o pravem času in na pravem mestu. Nobeneva dela na ne smemo nerodno prijeti. Pri vsem tem na približem še enkrat: tudi tukaj bo šola kot učilnica in vzgojiteljica potom mlajše generacije prei odpramola kot odlok z nasajenim halonetom, ki tira učitelja že zonet iz »šole«.

Fr. Šegula.

„Prosvetni Glasnik“.

(Dalje.)

Nastaja vprašanje, zakaj izdaia ministrstvo sploh »Prosvetni Glasnik«! Radi štedenja — radi poenostavljenja uradovanja? Ne eno ne drugo tu ni! Pomisliti treba da na marsikateri vorskii šoli znaša 120 Din veliko obremenitev šolskega proračuna, ki v ničemer ni utemeljena. Za tako vsoto se nabavi že precej dobrih pedagoških knjig za šolsko knjižnico.

Kak vtis dobi inozemec o stanu prosvete, ako vzame v roke »Prosvetni Glasnik«, da se pouči iz njega o stanju šolstva in prosvete v naši državi. Posebno ugodno za naše razmere mnenje gotovo ne bo! Sicer ne moremo taliti, da »Prosvetni Glasnik« ne bi bila verna slika prosvetnih razmer v naši državi — odloki in personalije!

Bi li ne bilo koristneie, ako bi »Prosvetni Glasnik« prinašal poleg splošno važnih določih ministrstva prosvete razprave nerečih šolsko-organizatoričnih vprašanj, splošno pedagoško-didaktične spise prosvetno statistiko šolstva raz-

prave o nadaljevalnem šolstvu, o širjenju prosvete med najširšimi plastmi naroda itd. Snovi dovolil, še primanikovalo bi prostora v »Prosvetnem Glasniku«. Mislimo samo, kake važnosti bi take razprave bile, ki gredo v tolikih izvodihi na vse šole! Takeva lista nas bi ne bilo treba biti sram pred inozemstvom, tak list bi bil res pravi glasnik prosvete!

Da je kai takega izvedljivo nam priča »Glasnik« ministrstva poljoprivrede in voda. Vsak mešec izda to ministrstvo celo knjigo. Junjsko številka n pr. ima sledečo vsebino: Članec: Dr. B. Stoiković: Pšenična bitka v Italiji. Dr. P. Vukasović: O onokrilcima, entomofažnim insektima parazitima. B. Milošević: Organizacija naše poljoprivredne statistike od početka do danas. H. Mohorčič: O sestavi čistila za vino »Herma«.

Referati: Radojčin-Tomić: Sremska oblast. Dr. M. Josifović: Bolesti vretenih hiliaka u Voivodini i severnom delu Srbije u 1925. godini. S. M.

Hačić: Medonosne šiblie i drveće u Bosni, Hercegovini i na Jadranu. B. Kostić: Udruženja za izvođenje poljoprivrednih ozgleda i njihov značaj za poljoprivredu Nemačke.

Službeni deo. — Beležke. — Vesti.

»Prosvetni Glasnik« v takem smislu, bi kupili tudi drugi interesenti, ki se za-

nimalo za prosveto, kar bi bilo v korist izdajatelju in obči prosveti. Prepričan sem da bi se dobilo dovolj dobrih sotrudičkov, ki bi bili veseli, da se njih duševni proizvodi na tako enostaven način spravijo na šole v roke tistim, ki naravnost hrepenijo po taki duševni hrani in si zbor mizerne plače ne morejo nabaviti dragih publikacij. Učitelji.

Splošne vesti.

— Srečno in veselo novo leto 1927 želi vsem čitateljem, dopisnikom in prijateljem!

Uredništvo Učiteljskega tovariša.

— Dne 15. decembra 1926 se je imela vršiti pri okrajnem sodišču v Ljubljani sodna razprava zaradi žalienja časti poverieništvu UJU — Ljubljana in njega članov. »Akcijski odbor« je poslal izvršnemu odboru UJU v Beograd neko spomenico s katero so se poverieništvu in njega člani čutili žaljene, da se jim očitalo nečastna dejanja in nepatriotičnost Spomenice na niso razposlali samo na izvršni odbor temveč tudi na vsa poverienišva. Poverieništvu je pozvalo vse člane »Akcijskega odbora«, ki so bili podpisani pod spomenico, naj tovariško dajo primerno zadoščenje. Tovariši pa poverieništvu niso dali niti odgovora. Da čuva poverieništvu svojo čast in brani tudi čast svojih članov je bilo primorano s takratnimi člani poverieništvu vred vložiti tožbo. Mesto odgovora za tovariško poravnavo so bili potem člani poverieništvu zaradi tega napadeni v »Edinstvu«. Vkljub temu so pristali na to, da se prva razprava, ki bi se imela vršiti že prei, preloži, ker je tako želel pravni zastopnik članov »Akcijskega odbora« in ker je izjavil, da nima informacij, da bi do prinesel dokaz resnice. Po tej tovariški ponudljivosti je prineslo »Edinstvo« zopet notico, da se je razprava preložila, ker bodo člani »Akcijskega odbora« do prinesli dokaz resnice. Mesto tega je njihov zastopnik pri razpravi 15. decembra 1926 predlagal poravnavo, na katero so žalieni člani iz tovarištva pristali, ker jim ni bilo do sodne obsodbe, temveč jim je bila ljubša tovariška poravnava, s katero dobe moralno zadoščenje za žalitve. Zadoščenje so dali v obliki izjave, ki jo je objavil »Učiteljski Tovariš« v 19. številki od 16. decembra 1926. Kot pravna pooblaščenca sta podpisala zapisnik za žaljene člane g. dr. Pačič, za člane »Akcijskega odbora« pa g. dr. Knaflič. Edini pogoj je bil, da priobči izjavo »Edinstvu« v prvi številki ki izide. »Učit. Tovarišu« na se pušti svobodna priobčitev. Ker je »Edinstvo« med tem izšlo, a ni priobčilo izjave kakor je bil dogovor pri sodni poravnavi je bil primoran pravni zastopnik žalienih članov poverieništvu dati priobčitev izjave v »Edinstvu« pod sodno izvršbo. — Kakor je torej videti, ni zaupati niti v besedo pri sodni poravnavi!

— Seia širjeva sosveta nov. UJU Ljubljana se bo vršila dne 2. februaria 1927. Vršila bi se že za Božič, a zaradi revizije gospodarskega stanja, ki pride na dnevni red seie, se je seia morala odložiti. Na dnevnem redu bo poleg tega tudi poročilo o »Zvezi državneva uradništva« delovni program in projekt šolskega zakona.

— Ustanovno zborovanje učiteljskega društva »Edinstvo« v Ljubljani. Proti interesom učiteljskega stanu in na kvar stanovski slovi in edinstvi ki bi bila v stanu striti vsako našie nad učiteljskim stanom in prepričati krivice, ki bi bile nanerjene proti učiteljskemu stanu se je zbralo v Ljubljani nekaj tovarišev, ki so osnovali no programi strankarsko-politično orientirano učiteljsko društvo »Edinstvo«. Vseh udeležencev je bilo do 50, a od teh do 15 tovarišev in tovarišic, ki se ne strinjajo s stališčem cepitve učiteljskih vrst na podlagi strankarske pripadnosti. Zborovanje je otvoril bivši poverienik UJU g. Luka Jelenc, ki je v svojem govoru posebno pobijal klerikalizem in je stal na stališču, da mora biti učiteljski stan še nadalje razdvojen do svetovnem naziranju in politični pripadnosti. — Dvema članoma ožieva sosveta niso nusti pristosnovati zborovanju, dasi stote strogo na svobodnemiselnem stališču. — O stanovskem položaju je referiral g. Anton Grmek, ki je pogreval stare in znane zadeve. Za njim je govoril gosp. Ivan Šmaidek o organizaciji »Edinstva«. — Sestava odbora je imela večie težave. Tudi bivši poverienik in

strokovni tainik nista hotela sprejeti nobene odborniške funkcije, zato se je odbor moral sestaviti predvsem iz vnaniih članov. Odbor je sledeči: Predsednik Tone Grmek, šolski upravitelj na Ježici pri Ljubljani; predsednikov namestnik Miloš Verk, šolski upravitelj pri Sv. Križu (Rog-Slatina); glavni tainik Stanko Završnik učitelj v Kranju; glavni blagovnik Ivan Šmaidek, šolski upravitelj v Št. Vidu nad Ljubljano; odborniki: Hermina Lundrova, šolska upravitelica v Hrastniku; Vekoslav Bučar, šolski upravitelj v Trbovljah in Ivan Šera, šolski upravitelj na Jesenicah. Namestnikom: Franja Pucova, šolska upravitelica v Kranju; Alojzij Voglar, šolski upravitelj na Vidmu in Saša Dominko, učitelj na Mirni V nadzorstvo: Tone Fink, Loize Kolenc in Hinko Klavara. — Iz obrazov udeležencev je bilo čitati ne posebno veselo razpodoženje. Gotovo je, da ta razcep tudi ni v interesu učiteljskega stanu, kaj na tudi idejno šibkost in slabost opozicije, ki je raje vrpla puško v koruzo in izstojila, kakor da bi se uveljavljala leagalno v organizaciji. Nekonsekvenca se kaže tudi v tem, ker se je prei vedno povdarjalo, da ima vsak učitelj prost vstop v organizacijo, sedaj pa izstopajo tudi s povdarkom, ker so novi člani pristopili v organizacijo. Ogromna večina tudi takozvanega naprednega učiteljstva na stoji na stališču enotne strogo strokovne stanovske organizacije in je proti centri učiteljskega stanu no političnem strankarstvu, s čemer bo nač moral računati tudi naša javnost in kar ji bo to učiteljstvo imelo še priliko povedati.

— Dogodek iz ustanovnega občnega zbora »Edinstva«. Članica ožieva sosveta za Godčeva je izjavila: »Ne govorim zdat v imenu ožieva sosveta, ampak izrazim svoje osebno mnenje. Ostanite v UJU, ne cepite se! Bodite v UJU kot opozicija, saj je opozicija v vsakem društvu potrebna. Ravno zato, ker prei v poverieništvu Ljubljana nismo imeli opozicije, ter smo samo kimali, so jo zavozili.« Več zanimljivih medklicev: »Ožii sosvet je poslal eno žensko!« Godčeva: »Ne dam se žaliti zato, ker sem ženska, kot učiteljica sem polnomočni član ožieva sosveta z istimi pravicami kot tovariši ter zastopam v ožiem sosvetu učiteljice!« Jelenc pristoni h Godčevi in ji reče: »Ako se ne odstranite, vas moram odstraniti s silo!« Šmaidek poziva naj dasta zastopnika odgovor v imenu ožieva sosveta. Hočevar odgovori: »UJU poverieništvu v Ljubljani sestoji iz edine in te so sreska učiteljska društva, ne priznava pa »Akcijskih odborov«. Ste člani učiteljskih društev uveljavljajte se kot opozicija. Če boste imeli prav, vam bo članstvo sledilo in lahko že na prihodni skupščini zasedete naša mesta.« — Na koncu reče še g. Godčeva: »Žalostno je, da se cepite: ostali bi v UJU in pomagali poravnati slabo gospodarstvo, ki ste ga nutili.«

— »Edinstvo« v uporabo. Ker me je počastila 4. številka tega lista od 22. t m. z navedbo citata iz članka »Proč z avstrofilii in Šusteršičianci iz naših šol, ven iz naših vrst«, ki ga je priobčil »Tovariš« v 3. številki od 21. januaria 1920, navaiam v lažjo orientacijo pri brskanju no moji pretelčnosti vse svoje članke, kolikor jih imam zabeleženih, da se vam nokažem v pravi luči in ne boste prehudu razočarani ko vam razni kronisti prinesajo iz zaprašenih arhivov vse dokaze moieva antiklerikalnega in drugačnega delovanja v dobi ko smo z združenim moim drveli čez hribe in doline za klerikalnim zmaiem. Navaiam pa samo take članke, ki so kritikovali delovanje političkov oziroma branili šolo in učiteljski stan pred njihovimi napadi. V 42. številki od 15./X. 1909 sem napisal o Goricki v klerikalnem obliemu. — 1910. — V 3. številki od 21./I. sem odgovarjal »Gorici« št. 2. s člankom: »Ježik za zobmi na usta zaprtas«. Pod tem naslovom nas je glavno vasilio SLS za Goricko luto napadlo. — (Podpisan Argus). V 7. številki od 18./II. je izšla »Klerikalna liubezen do učiteljstva«. — (Argus). V 11. številki od 18./III. je bil članek